

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 17 του Σεπτεμβρίου 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 213

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. *Λίγα λόγια για τον κ. Περικλή Γιαννόπουλο.*
- ΟΣΚΑΡ ΟΥΑ Γ'ΑΔ. *Από τη μπαλάντα της φυλακής του Reading.*
- ΣΠΗΛΙΟΣ ΑΝΘΙΑΣ. *Θεσσαλικά δηγήματα. — Το λυβακωμένο στίλι.*
- Γ. ΖΟΥΦΡΕΣ. *Ένας αγριάνθρωπος (δηήμα).*
- Α. ΣΙΓΑΝΟΣ. *Η «Κατοχή» και το «21» (άπαντηση στον κ. Γρ. Σενόπουλο).*
- Δ. ΦΛΟΤΤΑΣ. *Γράμματα από την Κύπρο.*
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. *Τάνταλος, Σπ. Ρίγγας, Ν. Λαπαθιώτης, Στ. Καραβίας.*
- Δ. Π. Τ. *Φαινόμενα και Πρόματα (Ο φίλος του Μιχα—Δίβελλος κατά Ψυχάση—Άσθερο Βουργαροφωμαίικης εφημερίδας—Πώς θά σωθῆ ἡ Κρήτη—Ἡ μόμπα του Ράλλη.*
- ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

ΓΙΑ ΤΟΝ κ. ΠΕΡΙΚΛΗ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟ

Οδηγημένος από τὰ διαλαλήματα τῶν ἐφημερίδων, με χαρὰ πρόσμεν' ἀνυπόμονη τὸ σάλπισμα σας, τὸ σάλπισμα τοῦ «Νέου Πνεύματος». Ἀλλὰ πόσο βαθιὰ λυπήθηκα, καθὼς πρωτοδιάβασα στὸ «Νέο Ἄστυ» τῆς περασμένης Παρασκευῆς, ἀπὸ τὸ νέο βιβλίον σας, τὸ μέρος ποῦ ἀναφέρεται στὸ μεγάλο μας ζήτημα τὸ γλωσσικὸ, καὶ εἶδα πόσο ἀφιλοσόφητα καὶ με τι τρόπο χοντροειδέστατα μιλάτε γιὰ τὴν Ἰδέα, στὸν ἀχαρακτήριστο χαρχτηρισμὸ ποῦ κάνατε τῶν πρωτοεργατῶν ποῦ ἐξοχα καὶ γενναῖα τὴ μεγαλώσανε καὶ τὴν ἀντιπροσωπεύουν τὴν ἰδίαν αὐτὴ τὴν κατ' ἐξοχὴν ἐθνικοφωτιστικὴ τῶν πρωτοεργατῶν ποῦ δὲν μπορῶ παρὰ νὰ τοὺς τιμῶ καὶ νὰ τοὺς θαυμάζω, ἀνεπιφύλαχτα. Ἄν τὸ «Νέο Πνεῦμα» σας με τὸν ἴδιον τρόπο παίρνει καὶ μεταχειρίζεται καὶ τὰλλα μας ἐδῶ λογῆς προβλήματα καὶ ζητήματα θά πρέπει νὰ τοῦ στήσουμε μυρολόγια.

Γιατὶ ἂν ὑπάρχη *Νεότης* καὶ ἂν ὑπάρχη *Πνεῦμα* στὰ τόσα γύρω μας γερασμένα καὶ φόβια, μεστωμένο ἀπὸ πνεῦμα καὶ ἀπὸ νεότητα εἶναι τὸ φρόνημα ἐκείνων ποῦ ἤρθατε τώρα νὰ χτυπήσετε ἀπάνω τους χασάπικα, — με συμπαθάτε, — εἰσεῖς ποῦ τόσο εὐγενικὰ εἶναι ἡ ὄψη σας, καὶ τόσο φροντισμένα ξέρετε νὰ φέρνεστε.

Δὲ θά λάβατε ποτὲ τὸν κόπον νὰ καθήσετε καὶ νὰ τὰ μελετήσετε τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν. Γιατὶ δὲ θέλω ποτὲ νὰ παραδεχθῶ, πῶς, ἐπειδὴ

τοὺς βρίσκετε καὶ τοὺς δύο ἐμπόδιον δὲν ξέρω πὲ ποῖο πρόγραμμά σας, σὲ ποιὲς θεωρίες σας, καὶ ἀντίθετα με τὸ ρητὸ σας πῶς μοναχὰ ἡ γυμνὴ ἀλήθεια θὰ μᾶς σώσῃ, μᾶς τοὺς πικρυναίξῃτ' ἐστὶν — ντροπὴ σας εἶναι! — καὶ τοὺς συκοφαντεῖτε ἀσυνείδητα.

Ἐλάττωμα τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς ἀπὸ τὰ οὐσιαστικώτερα εἶταν ὡς τὰ χτῆς ὁ χωρισμὸς τῆς ἐπιστῆς ἠμονικῆς σοφίας ἀπὸ τὴ δημιουργικὴ εὐφυΐα. Ἡ μεθοδικὴ παιδεία ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, καὶ ἡ ποιητικὴ φαντασία ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὑπῆρχαν κάθε μιὰ γιὰ δικὸ τῆς λογαριασμὸ, χωρὶς νὰ ὑποπτεύῃ κἄν ἡ μιὰ τὴ χρησιμότητα καὶ τὴ σημασίαν τῆς ἄλλης. Ἀπὸ δῶθε δάκκαλοι σοφοὶ καὶ σοφιστικοί, κ' ἐρευνητικοὶ καὶ πολυγνώστες βιβλιογράφοι, ἀνίκανοὶ ἢ ἀκαταδέχτοι, μπροστὰ στὴ Ζωὴ καὶ στὴν Τέχνη, κκτκφρονώντας ἢ μὴ γνωρίζοντας τὴ δουλειὰ τοῦ ποιητῆ καὶ τοῦ λογοτέχνη. Κι ἀπὸ κεῖ καλοφάνταστοι κ' αἰσθαντικοὶ ζωγράφοι τῶν κινήματων τῆς καρδιᾶς καὶ τοῦ κόσμου, ὅμως, κκθὼς ὅλα σχεδὸν τὰ περιμένον ἀπὸ τὰ φυσικὰ τοὺς χαρίσματα, ἀκατάρτιστοι, καὶ χωρὶς πλατιά καὶ βεβια νὰ γνωρίζουν ὅτι τύχαινε νὰ μάθουν, κι αὐτοὶ κκταφρονώντας καὶ μὴν ὑποπτεύοντας τίποτε ἀπὸ τὸ θέμα τῆς ὑπομονετικῆς ρυτιδομέτωπης Ἐπιστήμης, ποῦ σκᾶφται, ψάχνει καὶ δὲ ρητορεύει, καὶ δὲ φανταζει. Τὸ χωρισμὸ αὐτὸ ποῦ καὶ σὲ ἄλλους λαοὺς ὑπάρχει, καὶ ὅπου καὶ ἂν ὑπάρχει, κκθὸ κάνει, φάνηκε καὶ τὸν ἔκοψε, ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο ποῦ κκκολογεῖτε ἀνάξια.

Καὶ μέσα στὸ ἔργο τοῦ ἑνός, καθὼς μέσα στὰ ἔργα τῶν διανοητικῶν ἐκείνων ἀρχηγῶν ποῦ παρουσιάζονται στὰ ἔθνη σὲ φρισμένους ἱστορικοὺς καιροὺς, στὶς ὀρθρινές, πρὸ πολὺ, ὥρες τῶν λαῶν, ἀπὸ τὸ Δάκνη ὡς τὸ Μιστράλ, στὸ ἔργο τοῦ ἑνός βρίσκειται ζευγαρωμένος ἀχώριστα ὁ ἐπιστημονικὸς νοῦς καὶ ἡ πλαστικὴ φαντασία, ὁ γλωσσοπλάστης καὶ ὁ ποιητῆς. Κι ἂν ποτε χτυπήσῃ, καθὼς ὠραία τὸ ὄνειρεῖστε, ἡ ἀσημένια καμπάνα τῆς Ἀγαγέννησης, με τοὺς πρώτους χτύπους τῆς καμπάνας αὐτῆς θάκτυλαληθῆ καὶ τὸ ὄνομα Ἐκείνου.

Ὅσο γιὰ τὸν ἄλλο, δὲν ἔχω πολλὰ νὰ πῶ, γιατί κι ὁ ἴδιος τὰ συχναίνεται τὰ λόγια, ἀφωσιωμένος καθὼς εἶναι, στὴ σιωπηλὴ δουλειᾷ, στὴ θετικὴ ἐνέργεια. Νομίζετε πῶς τὸν ἐξευτελίζετε τινάζοντάς του ἕνα ἐπάγγελμα, ποῦ κι ἂν εἶναι τὸ δικὸ του — δὲ γνωρίζω — μπορεῖ νὰ τοῦ εἶναι τίτλος τιμῆς; Σωστὰ τὸ εἶπεσ' ἐσὺ, ἀληθινὰ νῆς, τόσο νῆς ὅσο καὶ στοχαστικὴ Ἔρμωνα, στὸν πρόλογό σου ποῦ, ἐβαλες μπροστὰ στὴ μετάφρασή σου ἀπὸ τὸν «Ἰππόλυτο» τοῦ Εὐριπίδη, στὸν πρόλογο ποῦ μέσα στὶς εἰκοσιτρεῖς τρυ σελίδες θησαυρίσας καλοζωγράφιστη τὴν εἰκόνα τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, κκκαλῆδισμα τοῦ «Νέου Πνεύματος», ὅσο κι ἂν δὲν εἶταν ἄξιες νὰ τὸ ἔλαγα-

κκκαλῆδίσουσε στὰ φύλλα τοὺς οἱ ἐφημερίδες, σωστὰ τὸ εἶπεσ' «Δυὸ — μεῦ φαίνεται — πράματα εἶναι ποῦ θὰ μᾶς σηκώσουν καὶ θὰ μᾶς ἀνοίξουν τὴ μαγεμένη πόρτα τοῦ δικοῦ μας πολιτισμοῦ. Τὸ Ἐμπόριον κ' ἡ Τέχνη. Οἱ ἔμποροι εἶταν πάντα καὶ τεχνίτες τρανοὶ!» Κι ἂν τοῦ λείπαν ὅλα τὰλλα τοῦ γνωρίσματα μιᾶς κριτικῆς μαζῆ καὶ μιᾶς ἠθικῆς καὶ μιᾶς πατριωτικῆς συνείδησης τολαιρὰ κ' ἐπίμονα ξετυλιγμένης, ποῦ ξέρει νὰ δουλεύῃ τὴν Ἰδέα καὶ νὰ καταφρονῇ τὴν πρόληψη, με καθε του θυσία, ὅμοια ἀδιάφορος καὶ ἀκαταδέχτος, θάφτανε καὶ μόνη ἡ μετάφρασή του τῆς «Ἰλιάδας» ποῦ τὴ βράβεψε τίς προάλλες με τὸ ζωγράφειο βραβεῖο ὁ «Σύλλογος γιὰ τὴν ἐνθάρρυνση τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων» στὴ Γαλλία, ἔργο ποιητικῆς καὶ στιχοπλαστικῆς ἀξίας τελειωτικῆς, καὶ γιὰ τὴν παιδαγωγικὴ καὶ τὴν πατριωτικὴ του ἀξίαν ἀσύγκριτο, θάφτανε καὶ μόνη ἡ «Ἰλιάδα» του γιὰ νὰ στεφανωθῇ στὴν Ἀθήνα κάτου ἀπὸ τὸν Ἰσκιό τῆς Ἀκρόπολης, καθὼς ὁ Πετράρχης μιὰ φορὰ στὴ Ρώμη.

Ὅχι, κύριε! Τὰ εἶπαμε καὶ πάντα θὰ τὰ λέμε. Ἄν ὑπάρχη ἰδέα ποῦ φύτρωσε μακρὰ πολὺ μακρὰ ἀπὸ τὰ καφενεῖα, μέσα σ' ἕνα καθαρώτατο ἄερα ὑγείας καὶ δυνάμης, καὶ ποῦ ἐξακολουθεῖ καὶ συμπληρώνει μιὰ παραδόση φωτεινῆς μελέτης, εἶναι ἡ ἑλληνικώτατη ἰδέα μας; αὐτὴ, κι ἔς τὴ βρίσκετε ἀσεβέστατα.

Κι ἂν ὑπάρχη ἰδέα ποῦ δείχνει, ὄχι με τῆς ρητορικῆς τὸ ἀεροκοπάνισμα, ἀλλὰ με τὸ φῶς τῆς Ἐπιστήμης τὴν ἐνότητα τῆς Φυλῆς, καὶ ἂν ὑπάρχη ἰδέα ποῦ γι' αὐτὴ τὴν ἐνότητα πολεμᾷ νὰ δουλέψῃ, (ὅσο κι ἂν δὲν τὸ ὑποψιάζεται τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, γραμματισμένων κι ἀγράμματων, ποῦ βάλθηκε νὰ πιστέψῃ, κκὶ τὸ πιστεψ' ἐπὶ τέλος, πῶς ἡ φυλὴ κρατιέται μιὰ καὶ ἀκομμάτιαστη μέσα στὴν παγοθῆκη τῶν περασμένων καὶ ξεψυχισμένων γλωσσικῶν τύπων) ἡ ἐνωτικὴ σφιχτοταιριάστρα ἰδέα εἶναι καθὼς τὴν ἐνοσοῦμε καὶ τὴν ὑπηρετοῦμ' ἡμεῖς οἱ ἀποκηρυγμένοι ἀπὸ σὰς ὄλους, κκὶ σύμμαχοι τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βουλγάρων. Προχτὲς ἀκόμα ἕνας ἀριστοῦχος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου μας, δάσκαλος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας ἀπόστολος ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη στὴ Μακεδονία, τὴν ἀπελπισίαν τοῦ ἐμπιστευτικὰ τὴν ἔλεγε, — τί λέγω ἐμπιστευτικὰ, — τὴ μεγαλοφρονούσε τὴν ἀπελπισίαν τοῦ ἀπὸ τὴν ἀνικανότητα τῆς γλώσσας ποῦ τὰ παιδιὰ μας πικραίνονται στὰ σχολεῖα, ἀπὸ τῆς Ἀθῆνας ὡς τῆς Μακεδονίας τὰ σχολεῖα. Τὴ γλώσσα αὐτὴ, Θεέ μου! ποῦ δὲν ἔχει κανένα πραχτικὸ ἀποτέλεσμα, ποῦ με τόσοσ κόπους τὴ φροτῶνε στὰ παιδιὰ ὁ δάσκαλος, καὶ ποῦ τίποτε δὲ χρησιμεύει στὴ ζωὴ; Πῶς νὰ γίνῃ μ' αὐτὴ τὴ γλώσσα Ἑλληνοφῶνος ὁ βουλγαροφῶνος Ἑλληνομακ-

δόνιτης, ἀφοῦ σὰ νὰ τοῦ τὴ μάθαν αὐτὴ κατὰ λάθος, ἐκεῖ ποῦ κάποια ἄλλη γλῶσσα θὴπρεπε νὰ τοῦ διδάξουν, ἀφοῦ δὲ θὰ τὴ μιλήσῃ καὶ δὲ θὰ τὴ χρεια- στη στὸν κύκλο τῆς ζωῆς του, καὶ ἀναγκάζετ' ἐπὶ τέλους νὰ τὴν πετάξῃ σὺν καινούριον στενὸ ὑπόδημα ποῦ τὸν ἐνοχλεῖ καὶ προτιμᾷ νὰ μείνῃ μὲ τὰ δικά του τρύπια καὶ ἔλεειν, ὅμως ἄνετα παλιοπαπουτσα, ἐκεῖ ποῦ ὁ βούλγαρος στὸ σκολεῖο τοῦ δὲ θὰ διδάχτῃ παρὰ σωστότερα καὶ σοφώτερα νὰ μεταχειρίζεται τὴ μιὰ τοῦ γλῶσσα τῆς ζωντανῆς; Καὶ πῶς νὰποχτήσῃ ζωντανὴ ἑλληνικὴ συνείδηση ὁ παραδρ- μένος ἀπὸ αἰῶνων παραδαρμὸς βουλγαρομίλητος Ἑλληνομακεδονίτης χωρὶς ζωντανὸ λόγον ἑλληνομί- λητο; Καὶ ὁ ἀριστοῦχος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου μας, ὁ δάσκαλος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας ἀπόστολος ἀπ' ἄκρην σ' ἄκρην στὴ Μακεδονία τελείωσε τὸ λόγο του ζητιανεύοντως ἐλεημοσύνη γιὰ τὰ παῖδιά τοῦ σκο- λείου του, λίγα τραγούδια καμωμένα ἀπὸ τὸν ποιη- τὴ ἐξεπιτηδῆς γιὰ κείνα, λίγα τραγούδια ἀπλά καὶ πατριωτικὰ καὶ ἀποτελεσματικὰ, λίγα τραγούδια τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀλήθειας καὶ τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κλέφτικου καταφρονεμένου σαρουχιῦ, τοῦ ἀξίου καὶ σὰκτοπατίτι τῶν Περθεωνῶν νὰ πατήσῃ χωρὶς νάνατριχιάσουνε γι' αὐτὸ τὰ κόκκαλα τῶν προ- γόνων, καθὼς θάνατριχιάσουν ἀπὸ τὰ πατήματα λο- γῆς καλοποδεμένον ποδαριῶν. Οἱ σύμμαχοι τῶν Βουλγάρων εἴστω ἑσείς!

Καὶ εἶναι λυπηρότατο πρᾶγμα κανεὶς νὰ βλέπῃ κ' εἰσὺς ἀκόμα νὰ τινάζετε μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ ὄχλου, γιὰ νὰ τὰ θαμπώσετε, τὸ προστυχῶτατο πυροτέχνημα «τοῦ ὑπερτάτου ναοῦ τῆς Οἰκουμένης». Ποιητὴς καθὼς εἶμαι, — ὅποιος κι ἂν εἶμαι — νομίζω πῶς ἔχω δικαίωμα νὰ μιλῶ, καὶ πολλές φορές ἡ ἄ- κρην τοῦ κοντυλιῦ μου, ἀνάξια ἴσως, ἀλλὰ μὲ τὴν τιμὴν τοῦ ταιριάζει στὸ μεγάλο το χλάσμα, σκά- λισε μέσα στὸ στίχον μου τὸνομά του. Μάλιστα σ' ἓνα ποίημα μου ἀνέκδοτο, στὴ «Φλογέρα τοῦ Βασι- λιά», βρίσκειτ' ἓνας ὕμνος στὸν Περθεωνῶνα ποῦ αἰ- σθάνομαι πῶς θὰ ζήσῃ—χωρὶς ψεύτικη ντροπὴ τὸ σημειῶναι—πὶο πολὺ καὶ ἀπὸ πολλὰ σοφὰ ἀρχαιολογι- κα παρθενολογήματα. Καὶ ὅπου συχνὰ πυκνὰ μὸν ἔ- τυχε νὰ σταματήσω σὲ ποιητικὴς ὁμορφίας κομμά- τια φουσημέν' ἀπὸ τοῦ Περθεωνῶνα τὴ λατρεία, εἶναι στὰ γραμμῆνα πολλῶν καταραμένων ἀπ' αὐτοῦς ποῦ σὰς χαλᾶνε «τὴν ἐνότητα τῆς φυλῆς»

Μὰ ἰδῶ κανεὶς θυμᾶται τὸν λόγο τοῦ φιλοσόφου: «Ὅλα τοῦ κόσμου ἰδῶ κάτω δὲν εἶναι παρὰ σύμ- βολα καὶ ὄνειρα». Κἀλλους ὄνειρο, ἀλλὰ καὶ σύμ- βολο πολυνόητο καὶ ὁ Παρθενῶνας μας. Μαζὶ σύμ- βολο μέγα καὶ ἀθάνατο καὶ πανήμερο, καὶ σύμ- βολο μωρὸ καὶ ἐνοχλητικὸ καὶ κάλπικο καὶ ἀνυπόφορο, σύμφωνα μὲ τὸν ἄνθρωπον, μὲ τὴν περίστασιν, καὶ μὲ τὸ νόημα ποῦ γιομίζεται τὸ λείψανον τοῦτο, πότε ἀπὸ καλλιτέχνες καὶ ἀπὸ σοφοὺς καὶ ἀπὸ δημιουρ- γοὺς, πότε ἀπὸ σχολαστικοὺς, καὶ ἀπὸ μωροσοφοὺς, ἀπὸ ζόανα καὶ ἀπὸ ζωφύτα. Καὶ καθὼς ὁ πολυβασαν- νισμένος αὐτὸς ναὸς γράφηκε νὰ πληρώσῃ ὅλες τίς ἀμαρτίες τοῦ Γένους καὶ περᾶσαν ἀπ' αὐτὸν ὅλες οἱ τύχες καὶ ὅλοι οἱ καιροὶ τῆς ἱστορίας μας, καὶ ἐξῆσε καὶ ἔπαθε καὶ μεταμρφώθηκε μ' αὐτοῦς, ἐθνικὸς, καὶ χριστιανὸς καὶ ὀρθόδοξος καὶ φραγκομιμένος καὶ ναὸς καὶ ἐκκλησιᾶ καὶ παλάτι καὶ μπαρουτοθήκη καὶ ντζαμί καὶ γυναικωνίτης καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο ἀκόμα, ἔτσι καθεὶ τόσο παίρνει τὸ χρῶμα καὶ ἀπ' ὅ- λους μας τοὺς στοχασμοὺς καὶ ἀπ' ὅλα μας τὰ ὄνειρα, καὶ ὅπως εἶναι μιὰς δόξας καὶ μιὰς καλλονῆς τὸ εἶδωλον, γίνεται καὶ τὸ σημάδι ἐνὸς ξεπεσμοῦ, ποῦ δὲν ξέρεται τί τοῦ γίνεται, καὶ ἡ πρόφασις καθ' ἑμῆς ἀστοχαστιᾶς περισσόλογης. Καὶ ἔτσι θὰ ἐξηγήσουμε πῶς, μέσα στὴν ἀνοχτομάτα καὶ ἐλευθερότομη γινώ-

μη μερικῶν, ἡ ἰδέα τοῦ σεβαστοῦ ἐρείπιου, ἡ, καλή- τερα, ἡ τέτοια τοῦ ἐμιστάλλουσις γενεᾶ τὴν ἀθυμία καὶ τὴν ἀγανάκτησιν, καὶ τὸ βλέπομε νὰ ξεσπᾷ, τὸν πόνον αὐτὸ καὶ τὸ θυμὸν, μέσα στὰ ἔργα αἰσθαντικῶν καὶ γενναίων ποιητῶν μας καὶ πεζογράφων, μυθι- στοριογράφων, δραματογράφων. Καὶ βέβαια. Ἄν εἶναι γραμμῆνο, ὁ ἱερὸν σύντριμμα τοῦ ἀρμονικώτατου πο- λιτισμοῦ, νὰ βρῆσκονε σ' ἐσένα καταφυγὴ καὶ στή- ριγμα καθεὶ τόσο κωμικοτροχικὸν ταρταρισμοῦ, κα- λήτερα νὰ πείσῃς νάποσунτριφτῆς, νὰ γίνῃς σκόνη, μπορεῖ τότε, μιὰν ὥρ' ἀρχήτερα, νὰ λυτρωθοῦμε ἀπὸ τέτοιες πικτραχθίες, ἀπὸ ἀρχαιολατρεῖς τέτοιες!

Αὐτὰ τὰ ἄκριτα λόγια σας τὰ ἐγκληματικὰ μὲ ἀναγκάσανε νὰ σὰς διευθῶν τὰ πρῶχειρα τοῦτα λό- για. Ἄν τὰπαντοῦσα τὰ λόγια αὐτὰ σὲ ἄλλου γρα- ψήματα, θὰ τὰ καταφρονούσα, καὶ θὰ σὺπαινα, κα- θὼς τὸ συνηθίζω. Ὅμως τὸ πρᾶγμα ἄλλάζει ὅταν ἔρχεται ἀπὸ σὰς. Ὅχι πῶς μὲ ξάφρησε τὸ χτύπημά σας. Εἶστε ἀπὸ τοὺς λίγους ποῦ εἶχα τὴ χαρὰ νὰ τοὺς βλέπω καμιά φορὰ στὴ μοναξιά μου. Εἶστε ἀπὸ κείνους ποῦ μὸν δίναν ἀφορμὴν νὰ στοχαζομαι πῶς ὁ- πάροχον ἄνθρωποι μὲ χαραχτήρα καὶ μὲ λογισμό, φερμένοι στὰ φτερά τῶν ὠραίων ἰδανικῶν ἄνθρωποι ποῦ μ' αὐτοὺς ἀλλάζει κανεὶς λόγια κάπως διαφο- ρετικὰ ἀπὸ τὰνάλατα τῶν σαλονιῶν καὶ τὰλαφρο- στόχαστα τῶν καφενείων. Ἀλλὰ μήτε οἱ εὐγενεῖα ἐπιφυλαχτικοὶ σας τρόποι στὸ ἀγγιγίμα καθεὶ ἰδέας ποῦ θὰ τὴ βλέπατε διαφορετικὰ ἀπὸ μὲ, μήτε ἡ νο- σταλγικὴ λαχτάρα ποῦ εἶχατε γιὰ μιὰ γαλήνη θε- τικὴ καθάρια καλλιτεχνικὴ ἔργασιαν, μήτε ἡ ἐκτι- μῆσι καὶ ὁ σεβασμὸς ποῦ δείχνατε γιὰ κάποια ἔργα μου, μὲ φέρνανε νὰ λησμονῶ πῶς εἶχα μπροστὰ μου ἓναν πολεμιστὴ ποῦ ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ ζητούσα νὰ λογαριαστώ μαζί του, καὶ ἓναν ἀντίδικον ἀσυμβίβαστον, καὶ ἓναν σατυριστὴ ποῦ δὲν κρατιέται καὶ ποῦ δὲ σέβεται.

Μὰ τί νὰ σὰς πῶ; Ὅσο κι ἂν ἀκόμα, καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ τελευταῖον σας πρᾶξικόπημα, θέλω νὰ πι- στεύω πῶς τὸ φέρισμό σας πρὸς ὠρισμένα πρόσωπα καὶ πράγματα δὲν πηγάζει τόσο ἀπὸ τὴν ἄνθρωπινὴ σας συνείδησιν, ὅσο ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς σατυρι- κῆς σας τέχνης, δὲν τὸ περίμεναν πῶς εἶσατε ἱκανὸς νὰ μιλήσῃτε ἔτσι ἔλεεινὰ γιὰ τὰ πολυσεβάστα.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἰσοτόγραφο. Ἑλᾶθα τὸ «Νέον Πνεῦμα» σας, ἀφοῦ τὰ εἶχα γράψῃ αὐτὰ. Καὶ σὰς εὐχαριστῶ. Τὸ μικρὸν σας βιβλίον εἶναι συνθεμένο γιὰ νὰ προξενῇ ὄχι μικρὴ ἐντύπωσιν. Μιὰ πνοὴ πνέει μέσα του πλατεῖαν συνθετικὴ. Ἀνοίγει παράθυρα, δείχνει ὀρίζοντες, σπέρνει στοχασμοὺς, ὑποβάλλει ἰδέας, κηρύχνει ἀλή-θειες, ζυπνᾶει τὴν ἱστορίαν, γαργαλλεῖ τὴν περιέρ- γειαν, τεντώνει τὰ μάτια τῆς Κριτικῆς. Ἐχει σε- λίδες δυνατὰ γραμμῆνες, καὶ ἡ ρητορικὴ του εἶναι καὶ ἡ ἀρετὴ του καὶ ἡ ἄκρατία του. Ὅμως καὶ πό-σες ἀπορίες δὲ γεννᾷ, καὶ πόσες ἀνησυχίες δὲ φέρνει! Κάτου ἀπὸ τὰ περισσὰ καὶ τὰ γυαλιστερά σας λόγια ὁ Λόγος δὲν κρατιέται πάντα οὐσιαστικὸς, στε- ρεοθεμελίωτος. Ὁ κύκλος τῆς σκέψης σας εἶναι σπαρμένος ἀπὸ μεγάλα χάσματα ποῦ μαυρίζουν, χάσματα ἀνεξερεύνητα, ἴσως ἀδαιανά. Τὰ ἐπαναστα- τικὰ σας ὄπλα δὲν εἶναι πάντα ἀξία τοῦ καιροῦ. Μὲ ὄλη σας τὴν περιφρόνησιν πρὸς τὸν Καυροφύλλον, τὸ μεταχειρίζεσθαι ἐκεῖ ποῦ δὲν πρέπει, ὄχι σὺν ὠραῖον σύμβολο μακρυσμένου ἡρωϊσμοῦ, μὰ σὺν ὄπλο ση- μερνοῦ πολέμου. Τὴν Ἐπανάστασιν, καθὼς τὴν σαλ- πίζετε, μὲ κανεὶτε νὰ ὑποπετεύω πῶς μπορεῖ ὡς τὸ τέλος ἀνὰ μὰς βυθίσθαι—κατὰ τὴν ἰδίαν σας φράσιν—χειρότερα εἰς χειρότερους τραγελάφους καὶ σκότῃ.

Πεθαίνουμε, μὰς λῆτε, γιὰ τί σκοτώσαμε τὸ

Πνεῦμα. Καὶ στοχαζομαι πῶς μέσα στὸ ἐπαναστα- τικὸν σας μεθῶσι σάρανα τὰ πύρακα καὶ αὐτὰ ἀκόμα τὰ πνευματικὰ. καὶ αὐτὰ ποῦ μὰς προβάλλουνε σὺν κάποιο προμήνημα πῶς μπορεῖ ἀκρίωτατα εἰς τοὺς κυανοροδινοὺς κέρας ἀσημένια καμπάνα νὰ σημάνη τὸν ὄρθρον τῆς Ἀναγεννήσεως. Καὶ ἄπάνω καὶ σ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα πατάτε μὲ πόδια Καλιμπαν καὶ καὶ μὲ πείνῃ Πολύφημον, γιὰ νὰ τὸ σκοτώσετε καὶ αὐτό.

Ζητᾶτε νὰ στῆσετε σὲ νέα στερεὰ θεμέλια τὴν νέα σας Ἑλλάδα. Μὰ εὐκόλως βλέπει κανεὶς πῶς δὲν εἶσατε λυτρωμένοι ἀπὸ τὴν σημαντικὴ ἀρρώστια τῆς Ρωμαιοσύνης, ὅσο κι ἂν τῆς ψέλνεται, μὲ τὸ δικαῖον, καὶ τόσο πλατύστομα, τὸν ἀναβαλλόμενον. Ἡ ἀρ- ρώστια εἶναι πῶς μὲ ὄλη τὴν ἀγάπην ποῦ δείχνατε πρὸς τὴν Φυσιολογίαν, φωνάζοντας καὶ ξανακραζόντας πῶς πρέπει πρῶτα καὶ ἀπ' ὅλα νὰ προηγηθῇ τὸ φυ- σιολογικὸν ἐξέτασμα τοῦ Ἑλλήνα καὶ τῆς Ἑλληνι- κῆς Φυλῆς, κουβαλάτε τὸ ὕλικόν σας, γιὰ τὸ χτίσι- μόν τῆς Πολιτείας σας, ἀπὸ τὸ γαλάζιον κέρα τῆς Μεταρρυθτικῆς.

Μόνη «ἡ γυμνὴ ἀλήθεια» θὰ μὰς σωσῃ. Ὁ Ἑλ- ληνός εἶναι ὁ διαλεχτός καὶ ὁ ζηλευτός, καὶ δὲν ξέ- ρω τί ἄλλο συμφωνῶ μὰ δὲν εἶναι ὄχι, δὲν εἶναι «ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου». Ὅταν σκαλιζετε πρὸς ἄνδρες, δὲν εἶναι σωστὸ νάνακατώνετε τόνους παιδιατικῶν παραφυβῶν. Καὶ ἄλλοι λαοὶ εἶναι δυναμῆς περιούσιοι, καὶ ἄλλοι λαοὶ μπορεῖ νὰ γίνονε. Ἄν θάνα- στηθῇ ἡ Ἑλλάδα, δὲ θάναστηθῇ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Χίμαιρας, ἀλλὰ μὲ τὴν εὐλογία τῆς Ἀθηνᾶς. Ἡ δὲ Ἀθηνᾶ εἶναι ἡ θεὰ τῆς σοφίας. Καὶ σοφία θὰ πῇ πρᾶγματα καὶ Ἐπιστήμη.

Καὶ τὰ πρᾶγματα μὰς λένε:

Ὅχι. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς δὲν εἶναι πιά ὁ βάρβαρος. Δὲν μποροῦμε παρὰ καὶ πρὸς αὐτὸν νὰ εἶμαστε γυ- ρισμένοι, ἂν θέλαμε νὰ μποῦμε στὸν ἴσιον δρόμον. Ἄλλο πρᾶμα ὁ φραγκισμὸς, ὁ ξεφυλλιστικὸς καὶ ἐξευτελιστικὸς, ποῦ εἶναι πληγὴ γιὰ μὰς, καὶ ἄλλο ὁ Εὐρωπαϊσμὸς. Σήμερα Ἑλληνισμὸς χωρὶς Εὐρω- παϊσμὸν εἶναι κάτι τι μισὸ καὶ ἄπλερο. Ἀδύνατον νὰ μὰς ξανάρθῃ τῆς ὁμορφίας τὸ θᾶμα, ἡ Ἑλένη, παρὰ μὲ τὸ καινούριον τῆς τὸ ταῖρι, ἀπὸ τὰ μεσαιωνικὰ τὰ χρόνια, παρὰ μὲ τὸν ξένον, τὸ Φαουστο.

Γιὰ νὰ δυναμώσουμε, ἔχουμε ἀνάγκην συχνὰ νὰ ρουφᾶμε ἀπὸ τὸ Κλέφτικον ἡρωϊκὸν κρασί, ὅσο κι ἂν τὸ λῆτε ἀναρχικόν. Καὶ πρέπει νὰ πίνουμε καὶ ἀπὸ τὸ φραγκικὸν παλιὸν κρασί, ὄχι, βέβαιον, ἀπὸ τὸ «πα- λιόκρασον».

Ὁ Κλέφτης εἶναι ὁ πρωταγωνιστὴς μέσα στοὺς μεγάλους ἡρωϊκοὺς καιροὺς ὅμως παῦει ἡ βασιλεία του ἐκεῖ ποῦ ἀρχίζει τὸ σύνορον τῆς καλοσυνταγμέν- νης Πολιτείας. Ἄλλ' ἀπὸ τὴν ὥραν ποῦ ἡ Πόλις παρ- θηκε, ὡς τὸ Εἰκοσιένα, καὶ ἀπὸ τὸ Εἰκοσιένα ὡς τίς μέρες μὰς αὐτῆς, τῆχα ἔπαψε ὀλότιστα ἡ ἀνάγκη τοῦ Κλέφτη, καὶ ἡ Πολιτεία μὰς μ' ὅλα τὰ ἐξωτε- ρικὰ γνωρίσματα ἐνὸς Κράτους τῆχα καὶ ἐνὸς βασι- λείου, ἔπρεπε νὰ πᾶσῃ νὰ εἶναι καλὴ καλὰ (καὶ χωρὶς τὰ καλαμπούρια τῶν ἐξυπνῶν), ἓνα μεγάλο Κλέφτικον λημέρι; Καὶ ἂν κακὸν ἔκαμε τὸ νὰ παρα- δοθῇ τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον στὴν κυβέρνησιν τοῦ ἀ- πολίτιστου καὶ τοῦ ἀνήμερου Κλέφτη, δὲ βρίσκειται τοῦ κακοῦ αὐτοῦ ἡ πηγὴ σὲ ἄλλο μεγαλύτερον κακόν, σὲ τὸν παράκαιρον βιαστικὸν καὶ ἀπροετοίμητον, δὲν ὠργανώσαμε, ἀλλ' αὐτοσχεδιασαμε τὸ Εἰκοσιένον, ἐπανάστασιν ποῦ πρῶτος ὁ Καποδίστριας δὲν τὴν εἶ- δε μὲ καλὸν μάτι; Καὶ ἂν ὁ Κλέφτης, καθὼς θέλετε νὰ πῆτε, τὴν σκότωσε τὴν Ἑλλάδα, πῶς βαρὺ κα- κούργημα δὲν εἶναι, μέσα σ' αὐτὸ τὸ βασίλειον, ὁ σκο- τισμὸς τῶν ἰδανικῶν τοῦ Κλεφτισμοῦ; Ἐμεῖς τὸν ἰσκότώσαμε τὸν Κλέφτην, ἡμεῖς οἱ πατροχτόνοι!

Κι ο Φαναριώτης κι ο Διδάσκαλος, αυτό το ζευγάρι του «Πανελληνίου Ίδανικού», καθώς τό θέλετε, δέν είναι μαζί και τὰ σημάδια του ραγιαδισμού και του λογιωτατισμού, λείψανα του κακού βυζαντινισμού που αν ωφέλιμα κι αυτά μ'ε σταθήκανε και σεβαστά, μ'ε βλάψαν τόσο, ώστε να δυσκολεύεται κανείς να τ'ε τοποθετήσει στους κραδεύους των «Πανελληνίων Ίδανικών».

Αυτά, πρόχειρα και βιαστικά.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΑΠ' ΤΟ ΔΑΞΟΣ

Μ' αστερίνες αναλαμπές σε κόμη, στῆθος, πλάτη, σε είδ' αβρόχυτη οικία στο δάσος κάποιου βράδου, τέτοια! που ακόμα, κλείνοντας το μαγεμένο μάτι, σε νοιώθω στα ματόφυλλα λευκό του αιώθερα χάδι...

Κι όσο μπροστά μου φέρνω σε νυφούλα στολισμένη με τρές π'ε τάστρα πλέκανε μ' αχτίδες μαγικές, ξαναχαμώζει πλάγι σου και κάθε ξεχασμένη εικόνα πδκρυβε η ψυχή σε δίπλες μυστικές:

Ό,τι άγνό κι ά χαίδεψε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου, κάθε ωραιότεη δπλασθη και καθετίς που εντός μου με λευκή φλόγα φωτίσε τὰ θάμπη τῆς ζωῆς μου, στολίδι στην εικόνα σου τό ξαναφέρνεις μπρός μου.

Κι ήθελα—σαν προφτάση με του μισεμού μου ή ώρα και σ' έρημιές αλόουδες τὰ μάτια γυριστά κλειστούν—να μείνη, άγάπη μου, τό ειδωλό σου, ως σά χάδι αιθερόπλαστο σε βέβηρα κλειστά...

TANTALOS

Η ΚΑΤΟΧΗ ΚΑΙ ΤΟ «21»

(ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ κ. ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟ)

Στά τελευταία «Παναθηναία» ο κ. Γρ. Ξενόπουλος ξαναφέρει το λόγο στο «21» του κ. Βώκου και πασχίζει ν' αποδείξη πόσο άδικήθηκε το έργο απ' την έλεεινή εκείνη παράστασή του. «Την έντύπωσή μου από τό «21» έλαβα από τό χειρόγραφον και τās δοκιμάς γράφει ο κ. Ξ.

Δέ μπορεί κανείς ν' άρνηθῆ πώς από τό έξωφρενικό παιζίμο των ήθοποιών του «Πολυθεάματος» κι' από τῆ παραγκιοζίστικη σκηνή του ούτε έργο

ούτε και συγγραφείας μπορούσε να βγῆ κερδισμένος. Είδα όμως τό «21» δυό βράδια στη σειρά. Κι' αν τό πρώτο βράδυ ήθοποιοί, σκηνή, και σκηνικά κατάρπην να γελοιοποιήσουν τό δράμα μπρός στα μάτια μου, δηλαδή ανά με συνταυτίσουν με τούς καινοτέρους θεατάς και να με κάνουν άνικανο να ξεχωρίσω από τὰ χάλια μιάς παραστάσεως τὰ προτερήματα ενός έργου, τό δεύτερο βράδι, τέτιο πρᾶμα δέ μπορούσε να γίνῆ αφού πήγαίνα προετοιμασμένος πιά όχι να δω θεάτρο μ'ε ν' ακούσω σέτα τό έργο όπως θ'ε τάκουγα π.χ. αν μου τό διάβαζε κάποιος. Γιατί μιά κ' ήξερα όλα τ' άσκημα που θ'ε μου παρουσιάζε ή παράσταση είμουνα έτοιμος κι' όλόκληρη τῆν προσοχή μου έβαζα όχι στον άξιοθρήνητο τρόπο που μιλούσαν ή κουνιόντουσαν τὰ πρόσωπα, μ'ε στα λόγια τους μόνο και στην ψυχή τους, σ' ό,τι σε τέχνη, σε δράση, και σε ποιήση φανέρωναν αυτά. Έτσι νομίζω πώς είμαι πάνω κάτου στην ίδια θέση με τον κ. Ξενόπουλο που διάβασε τό χειρόγραφο.

Πάλι όμως έχω τῆν άτυχία να μη συμφωνώ και να έχω πάντα τῆν ίδια ότι τό χειρόγραφο δέ μπορεί να δώση καμιά έντύπωση καλύτερη από μιά παράσταση όσο κωμική κι' αν είναι. Γράφει ο κ. Ξενόπουλος «Αν ή Κατοχή είναι άπλοῦν έπεισόδιον τῆς εθνικής μας ιστορίας άνεπτυγμένον εις δράμα, τό «21» είναι όλόκληρος ή Έθνική τραγωδία συνεπτυγμένη εις έν φανταστικόν έπεισόδιον.» Η «Κατοχή» γέννησε τό «21» και πολύ σωστά ο κ. Ξ. βρήκε σχέση μεταξύ τους. Υπάρχει όμως ή διαφορετικός τρόπος που καθένα απ' αυτό βγήκε από τό κεφάλι του συγγραφείας. Στο πρώτο έργο, δηλαδή πριν ακόμα παρασταθῆ, ο κ. Βώκος δέν είχε ανακαλύψει τό κρυμμένο δημοκοπικό ταλέντο του κ' είχε παραγνωρίσει φαίνεται τό πνεύμα του*. Γι' αυτό και ή «Κατοχή» του έχει στιγμές που δείχνει κάποια εκλεχτικότερη προσπαθεια. Έστερα όμως από τό θρίαμβο άστραψε φώς κ' έγνώρισε ή συγγραφείας τον έαυτό του. Πείστηκε φαίνεται πώς τό πνεύμα του τον έσπρωχνε προς τὰ έργα τῆς ρουτίνας. Έτσι έγινε τό «21».

Ο κ. Βώκος ονόμασε τῆν «Κατοχή» εθνική τραγωδία. ο κ. Ξενόπουλος τῆν κατεβαζει στο δράμα.

(*) Απόδειξη πώς στην αρχή ή «Κατοχή» είχε τίτλο «Ιστορική σκηνογραφία» και ύστερα έγινε ό,τι έγινε.

Σά δυσκολοταίριαστος μ'ε φαίνεται ή τίτλος δράμα σε μιά ιστορική, άνόητη αν θέλετε στην ουσία της και στην πνοή της, σκηνογραφία που σχεδόν καμιά δραματική έννοια δέν έχει, που είν' ακόμα και ψεύτικη κι' όλοκρατική στη θέση των ήρώων της. Προτιμούμε να τῆ λέμε «Έθνική τραγωδία» μιά που ή τίτλος αυτός ξεπεσε τόσο πολύ. Άς μ'ε αφήσουν τουλάχιστο τον όρο «δράμα» ίσως μ'ε χρειασθῆ κάποτε στο χαρακτηρισμό έργων κάπως πιο σεμνών από μιά «Έθνική τραγωδία».

«Όλόκληρος ή εθνική τραγωδία (τί ζευτελισμός τό 21 Έθνική τραγωδία!) συνεπτυγμένη εις έν φανταστικόν έπεισόδιον», στο έπεισόδιο τῆς Μαντώς τῆς δυστυχισμένης αυτής κόρης που πιάνει όλόκληρο τό έργο του κ. Βώκου κι' όπου σταθῆ κι' όπου βρεθῆ αρχίζει ν' αγορεύη σά ρήτορας αντίβουραρικού συλλαλητήριου, που μ'ε γαμίζει με παχειά λόγια μιλώντας μας όλο για πίστη, πατρίδα, λευτεριά, που είναι όλο φλυαρία και ξεφωνητά και πουθενά δέν είναι αίσθημα, ούτε ποιήση, ούτε πνοή, ούτε τίποτα απ' όσα ζητάει να βρῆ ή κ. Ξενόπουλος. Που είναι ή ήρώισσα του «21»—μιά που ή συγγραφείας ήθελε να υποβόλη μ'ε αυτή τῆ λευτεριά—που να θυμίζει τῆν πικραμένη κι' έντροπαλή κόρη του Σολωμού όταν κάπιο στόμα τῆς είπε «ελα» και ξεπήδησε έξω σεμνή κι' ωραία στην ψυχή της μ'ε άγρια κι' άποφασισμένη στη μορφή έτσι κατά πώς φαντάστηκε τῆν άδερφή της «Δόξα» ή Γκυζής! Μόνο σε μιά τέτοια παρθένα μπορούσε να «συμπτήξῆ» τό έργον του ο κ. Βώκος, δηλαδή σ' ένα τέτοιου ιδανικό πλάσμα να δώση όλη τῆν πνοή τῆς ποιήσεως και τῆς φρίκης του «21» και όχι στη δασκαλοφέρουσα δεσποινίδα Μκντώ που έχει πάντα στο στόμα της τὰ κοινότερα λόγια των κοινοτέρων πατριωτών και που μέσα στο πανιερο Δραγατσάνι μ'ε θυμίζει τούς γελοίους πατριώτες των καφεζιων. Τό έπεισόδιο τῆς Μαντώς= με όλόκληρον τό 21. Μά ποιά τέλος πάντων είναι τό έπεισόδιο αυτό; Καλά καλά ούτε καταλαβαίνει ή θεατής τί γυρεύει ή περίφημη κόρη ανάμεσα σ' άλλα πρόσωπα που κι' αυτά δά δέ γυρεύουν τίποτα. Οί πέντε πράξεις του έργου τί είναι; Αρχίζει μ'ε ένα μάθημα ιστορίας ή πρώτη κ' ίσαμε ν' αρχίση τελειώνει κι' όλας χωρίς να μ'ε πῆ τίποτα. Η δεύτερη μ'ε παρουσιάζει τῆν ήρώισσα με κάμποσα κοινότατα λόγια στο στόμα για τās έλευθερίας. Η

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΛΙΒΑΚΩΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ

Του Έρμονα.

Α.

Ο άχαρος τώρα κάμπος πυρώνεται πέρα και πέρα μέσα στο φλογισμένον ήλιο και χωνέβει σά νάνα κανένα βρωμερό και γέρικο φορμί που σκάζει στον άέρα και μυρίζοκοπάει τόσο πολύ που δέν μπορεί να πάρει τῆν άνάσα του κανένας. Τάβροχο και διφασμένο χώμα έχει λιανοτριφτεί σά να τό πήγανε στο μύλο κ' έχει γίνει στάχτη στεγνή που ή λίβαξ άνταβιάζει πάνω σαν ένα πνιγερό σύγνερο που κυλιέται πάντα κάτου από τον άσπρισμένο κι' άρωστον ούρανό.

Θά καρτεράει με λαχτάρα κάμποσον ακόμα και ρό τὰ πρωτοβρόχια του χυνόπωρου να κατασταλάξουν μέσα στα πλατιά και γόνιμα λαγόνια του. Θά καρτεράει τό πέραςμα των πουλιών του χειμώνα για να τον ξυπνήσουν σ' άπόλιγο μέσα σε μιάν άνοιξη καινούργια κι' όλοπρασινή.

Και τὰ χωράφια κείτουνται τώρα χλωμά κι' άδύνατα σαν καμιά γυναίκα κουρασμένη από τῆ γέννα.

Κάθε φλίβα τῆς μάνας γῆς είναι στειρεμένη πιά και τὰ στεγνωμένα δέντρα στέκονται γυρτά και ξεθωριασμένα που λές πώς τ'αχει ζεματήσει κοχλαστο νερό.

Τὰ γεννήματα τῆς καρτερῆς χρονίης μένουν ακόμα στιβαγμένα στις ξανθές θημωνιές που πύνωσαν μέσα στον άτέλειωτο κάμπο σαν πλούσια κι' όνειρεμένα σπιτία.

Στον ίσιωμένο μεριά του χωριού που μιά βδομάδα τώρα κάθε δειλινο άνασκινούν(1) τάχτενιστα χωριατόπουλα και τον καστρέβιανε για να στρώσουνε τὰ στρόγγυλα τάλωνα, κάτου από τον πελε-

1) άνασκινώ=καθιζώ τον τόπο από τὰ σάβρα, μετασιζώ κάτι.

κημένο πλάτανο που ρίχνει τῆ φλούδα του χάμου μιά εδομάδα τώρα κάθε δειλι, όταν κόβει λίγο τό κάμα κουβκλιέται και ή κοντοπιθχράτη γυναίκα του Σταθρου Γκέλα με τὰ κοπανισμένα σταχολόγια της για να τὰ λιχνίσει.

Παιδέβεται ή φτωχούλα δλομόναχη και τὰ ξεροκαμένα χέρια της σηκώνουν και γέρνουν πάναρια στον άνεμο τό κόσκινο με τό θροφανό καρπό: θέλει να ξεκονομίσει τό χειμωνιάτικο σόδιασμα και να στουπάνει τῆν παραδαρμένη, όταν ή τρελοβοριάς θά χύνεται και θά σκούζει λυπητερά πάνω στο ρημαγμένο κάμπο και θά σωριαζει τὰ μαθροτύγεφα με τις χιονιές. Μά ή θανατερή άρώστια δέν τῆ λυπήθηκε τις περασμένες μέρες κι' όταν οι άλλες γυναίκες σταχολογούσαν όζω στο θέρο, ή καφμοίρα άφτῆ τον πιο πολύν καιρό βογγούσε και δέρνονταν ξάπλα μες τό μισογχεμισμένο καλυδόσπιτο. Θά κρούει τις ξένες θύρες μες στα χιόνια και θάπλυνει τὰ χέρια να χαλέψει σά ζητιάνα μιά μπουκιά ξερόψωμο ή μιά χούφτα έρρο άλιθρο, σά δέ βρίσκει να ξενοπλένει και να ξενοζυμώνει.

«Α, κυρά Μελάχρω! Σοδιάζεις και πλουταίνεις σαν άφέντρα, γλέπω», μιλάει πειραχτικά μιά γλωσίδω γειτονοπούλα που νεροκουβαλαει από τό διπλα-